

**200 ÉVE SZÜLETETT KOVÁCS FERENC ÜGYVÉD, POLITIKUS, ÍRÓ, MECÉNÁS,  
A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG FŐGONDNOKA.  
BESZÁMOLÓ A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYBEN TAR-  
TOTT ELŐADÁSRÓL**



*Endrey Sándor: Kovács Ferenc arcképe (Elek András felvétele)*

2023. május 12-én, pénteken 17 órai kezdettel előadásra került sor a Malom utca 15–17. szám alatti, egykori református elemi népiskolában, amely néhány év óta a Hódmezővásárhelyre és környékére vonatkozó, református egyházi könyvtárnak, levéltárnak és múzeumnak ad helyet. A szakértő alaposággal és gondossággal berendezett épületben a házigazda Hódmezővásárhely-Ótemplomi Református Egyházközség nevében Nt. Bán Csaba lekipásztor köszöntötte a megjelent érdeklődőket, majd átadta a szót Presztóczki Zoltánnak, a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltárához tartozó Hódmezővásárhelyi Levéltár osztályvezetőjének, aki Kovács Ferenc egykori országgyűlési képviselő és református egyházi adománytevő életútját ismertette 60 perces előadásában, a politikus születésének 200. évfordulója kapcsán.



Az előadásból kiderült, hogy az apai ágról korán árvaságra jutó Kovács Ferencet édesanyja szigorú református nevelésben részesítette, és ebben számíthatott a helyi kálvinista lelkészek segítségére is. Debreceni és késmárki főiskolai tanulmányait követően a jogi pályát választotta, és 1843–1844-ben Klauzál Gábor országgyűlési követ joggyakornokainak egyike, és mint ilyen, ő volt a pályatársai közül az egyetlen, aki lejegyezte az országgyűlés minden ülészakán, a résztvevő követektől elhangzottakat. Feljegyzéseit Tisza Kálmán belügyminiszteri tisztet is betöltő miniszterelnök 1885. évi rendelete nyomán sajtó alá rendezte, és 50 évvel a történelmi léptékű országgyűlés berekesztése után, 1894-ben, 4 kötetben kiadta *Az 1843/44-ik évi magyar országgyűlési alsó tábla kerületi üléseinek naplója* címen.

Kovács Ferenc 1848. májusban vette feleségül Küry András jászkun kerületi ügyész leányát, Teréziát. 47 évig éltek boldog házasságában, ám gyermekük nem született. Ezért is döntöttek úgy később, hogy vagyonuk jelentős részét közcélokra fordítják.

Kovács Ferenc már 1843-ban élénk érdeklődéssel figyelte a közügyeket. A forradalom és szabadságharc idején a Hódmezővásárhelyi járás szolgabírája, azonban a harcokban nem vett részt. Vagyonát

a bukás után egy ideig zárolták a hatóságok, de miután komolyabb vádak nem tudtak felhozni ellene, megszüntették a vele szembeni eljárást. Kovács Ferenc a Bach-rendszer idején példaképéhez, Deák Ferenchez hasonlóan maga is a passzív ellenállást választotta. Hivatalt nem vállalt, ehelyett feleségével együtt okszerű gazdálkodást folytatott, szorgalmazta a gyümölcsösök, valamint az erdők telepítését, és mindemellett földterületeit is gyarapította.



A közéletbe a protestáns pátens 1859. évi bevezetése nyomán kapcsolódott be. Református presbiterként maga is sérelmezte a nyílt parancs protestáns egyházi autonómiát sértő rendelkezéseit. 1861-ben, a rövid alkotmányos ciklusban országgyűlési képviselő. A kiegyezést követően előbb református főgondnok (1871–1874), majd ismét országgyűlési képviselő (1881–1884), a Szabadelvű Párt politikusaként Tisza Kálmán párthíve. Képviselőként közbenjárt az ármentesítés munkáiban, vezetője a Körös-Tisza-Maros menti ármentesítő társulatnak. 1884 után a hódmezővásárhelyi közéletben, valamint a helyi mellett az egyházmegyei és egyházkerületi közéletben is részt vett tanácsbíróként.

Kovács Ferenc és felesége számos esetben jótékonykodott. Nevezetesebb adományai:

- 5000 forintot adtak a hódmezővásárhelyi református ógimnázium főtér felőli szárnyának felépítéséhez 1882-ben.
- Anyagi hozzájárulásukkal épült fel a Nagy Sándor utcai református elemi népiskola.
- Több ízben adakoztak a református főgimnázium részére, a taneszközök fejlesztése, a kimagasló eredménnyel tanuló diákok jutalmazása, a tanárok és a népiskolai tanítók fizetésének javítása érdekében.
- A Serház téri uradalmi kasznárlakot Kovács Ferenc azzal a céllal ajándékozta a városnak, hogy abban halála után városi szeretetházat alakítsanak ki.
- Kisebbségi adományok városi célokra: városi tűzoltóság felszerelésének gyarapítása, tisztviselők nyugdíjalapjának támogatása.

Összegezve: Kovács Ferenc és felesége, Küry Terézia adományaival egyrészt Nagy András János és Mucsi Mária példáját követte, másrészt példát mutatott a szociális gondoskodás eszméjének terjesztésével is. Testamentumában összes ingó és ingatlan vagyonát – mintegy 1,4 millió forint értékben – a Hódmezővásárhelyi Református Egyházközségre hagyta, de gondoskodott a függőben lévő. A végakaratban foglaltak végrehajtásával Szeremlei Sámuel lelkészt bízta meg.

Kovács Ferenc főbb művei:

- Hód-Mező-Vásárhely és vidékének statisztikája az alföldi vasút érdekében. Kézirat, Hódmezővásárhely, 1864.
- Az 1844. évi országgyűlési tárgyalások a papi javakról. Bp., 1893.
- Az 1843/44. évi magyar országgyűlési alsó tábla kerületi üléseinek naplója, I–IV. kötet, Bp., 1894.



Az egyház is hálás volt Kovács Ferenc mecénási tevékenységéért: 1884. január 7-i ülésén a presbitérium díszes köszönőlevéllel ajándékozta meg a képviselőt, főként azért, hogy az ógimnázium főtér felőli szárnya megvalósulhatott. 1895-ben a presbitérium megbízásából Endrey Sándor megfestette Kovács Ferenc és Küry Terézia egész alakos portróját, melyet ünnepély keretében lepleztek le. Ezután a nagybeteg, 72 éves Kovács Ferenc Tátrafüredre utazott gyógyulás céljából, de augusztus 5-én meghalt. Az Arany temetőben helyezték nyugalomra. Emlékét a város és a reformátusság ma is ápolja: 1993. november 8-án posztumusz díszpolgári elismerésben részesítette a képviselőtestület, valamint az ő és felesége nevét őrzi a Kovács-Küry Szociális Ellátó Központ is. A Bethlen Gábor Gimnáziumban 1987-ben adták át Kovács Ferenc domborművét, és a képviselő irathagyatékát a Református Gyűjtemény őrzi.

Az előadás és Bán Csaba lelkipásztor zárszava után kötetlen eszmecsere került sor a résztvevők között.

*A felvételeket Elek András készítette  
Szöveg: Presztóczki Zoltán*